

Kertomus tutkimuksistani Vetelin pitäjän Hautakedon
kivikautisella asuinpaikalla 4-8. 7.46.

Kertomukseen kuuluu KM Esih.os:n
luettelo n:o 11599 ja 11600.
Valokuvat 14303:10.
2 karttaa.

Käydessäni 3. 7. 46 Kokkolassa sain toimittaja neiti R. Pulkikselta kuulla, että hän edellisenä sunnuntaina Vetelin pitäjässä oli saanut tiedon kivikautisesta asuinpaikkalöydöstä. Löydöt olivat Vetelin Kotiseutumuseossa ja oli niiden joukossa mm. asbestikeramiikkaa. Löytö kuullosti siksi mielenkiintoiselta että päätin käydä paikalla ja jos mahdollista suorittaa kaivauksen. Karleby hembygdsförening lupasi kustantaa mahdolliset kaivaustyöt sekä matkani.

Löytöpaikka sijaitsee Vetelin pitäjässä, Pappilan virkatalosta erotetun Keskipohjanmaan emäntäkoulun tontin maalla, Pappilankosken oikealla rannalla. Paikan vanha nimi on Hautaketo. Maasto on hiekkanutmea, johon Perhonjoki on kaivanut n. 16 m syvän jyrkkärinteisen uoman. Ensimmäiset löydöt oli tavattu n. 10 v. sitten emäntäkoulun päärakennusta rakennettaessa, jolloin kertoman mukaan oli löydetty saviastianpalasia, joita ei kuitenkaan enää ollut jällellä. Viime kesänä, v. 1945, oli Vetelin Kotiseutumuseon johtaja yhdessä maisteri Appelgrenin kanssa tarkastanut joen töyrästä, ja siellä tavannut kohtalaisen runsaasti keramiikkaa. Heidän löytämänsä

saviastianpalaset säilytettiin Vetelin museossa, jossa niitä kuitenkin ei oltu lueteltu. Niiden joukosta löysin savi-idoolin kappaleen ja kappaleen asbestikeramiikkaa, jotka toin mukaani Kansallismuseoon (11600:1-2) vaihdettaviksi. Koska Vetelin museossa säilytetään Kaustisten pitäjän Hongiston kivikautiselta asuinpaikalta löydettyä suurehkoa palaa asbestikeramiikkaa, jota ei myöskään ole numeroitu, ja koska väittämän mukaan Hautakedolta löydetty kappale on aivan tämän kaltainen, on mahdollista, että myöskin Kansallismuseoon tuotu väittämän mukaan Vetelistä löydetty pala on Kaustisista peräisin. Vetelin museoon talletettu keramiikka oli laadultaan ja koristuksiltaan samanlaista kuin kaivauksillani löydetty, eikä siis lie ne syytä sen takavarikoimiseen.

Kaivausmahdollisuuksia rajoitti parhaimpaan löytöalueeseen istutetut puutarhapuut (hopeakuusia, kanadalaisia kuusia, sembramäntyjä parhaimmassa kasvuiässään), joita ei voinut hävittää tai siirtää. Niinpä en voinut kaivaa kuin 21 m² suuruisen alan sillä kohdalla missä aikaisemmat löydöt oli tehty (Ruudut 1 - 21). Täällä paljastui kohtalaisen hyvin säilynyt liesi. Se oli muodoltaan alunperin ehkä ollut suunnikkaan-, nyt kuitenkin soikionmuotoinen. Kivet olivat 5 - 20 sm läpimitaltaan ja tulesta rapautuneet. Liettä ei hajoitettu. Runsaaimin hiiliä tai hirsijäännöksiä ei tavattu. Paalunreikiä en saattanut havaita, mikä onkin luonnollista ottaen huomioon rajoitetun kaivausalueen. Kulttuurikerroksen paksuus oli 30 - 45 sm.

Löytöjä oli runsaaimmin lieden ympärillä. Luultavasti niitä olisi tavattu runsaasti vielä itäänpäinkin mainittujen puutarhapuiden alta. Sensijaan niitä oli kaivausalueen pohjois-

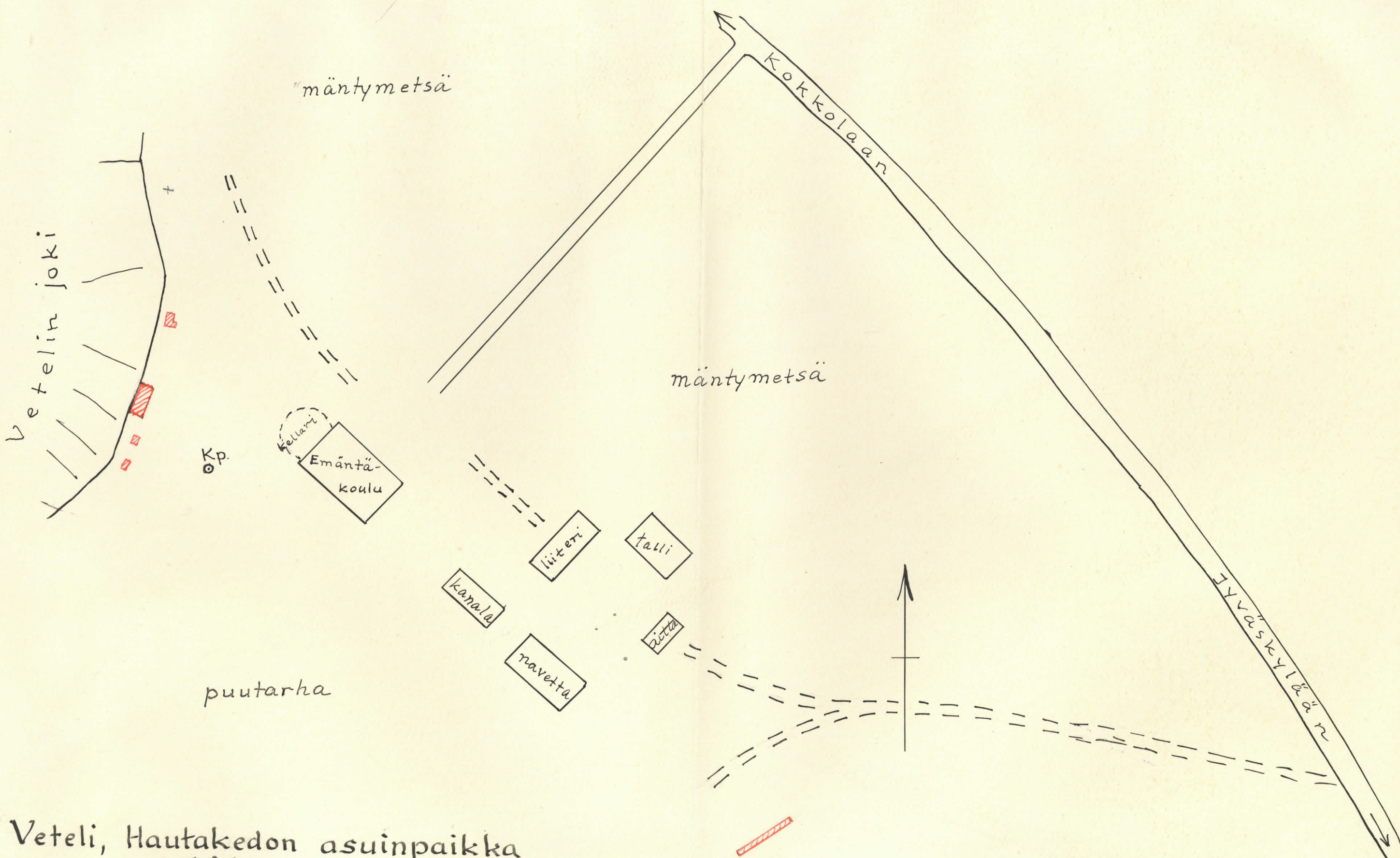
osassa niukanlaisesti. Paitsi mainittua kaivausaluetta kaivautin koekuoppia lähiympäristössä, sekä kaksi laajempaa koekaivausta määrätäkseni asutuksen alarajan. Keramiikkaa ei löytynyt muualta yhtä palaa ruudusta 121 lukuunottamatta. Kvartsi-iskoksia sensijaan löytyi hyvin laajalta alueelta. Kulttuurikerrosta voitiin myöskin todeta useammassa kohdassa, joskin maaperän ruostepitoisuus vaikeutti havaintoja.

Asuinpaikan korkeus määrättiin punnitsemalla Pappilankosken ylä- ja alapuolta. R. Calamniuksen profiilin mukaan v:lta 1896-98 on veden korkeus mainitun kosken yläpuolella 62 m ja sen alapuolella 60,68 m y.m.p. Mittaukseni antoi tulokseksi että kaivauksen kiintopiste sijaitsi 15.70 m yli alasuvanon ja että kosken putous oli ^{1,32}~~1.18~~ m. Jos lähtökohdaksi otetaan alasuvanto on kaivauksen kp:n korkeus siis 76.38 m (= 15 sm) y. mp. Lieden yläpinta oli 77 sm kp:n alapuolella eli siis n. ^{75,61}~~78.15~~ m y. mp. Alimmat kulttuurikerroksen merkit jokitöyrässä huomattiin n. 76.06 m y. mp. Emäntäkoulun itäpuolella ulottui kulttuurikerros aina kankaan reunalle saakka n. 78 m:iin y.m.p. Koska maaperä tällä tasolla muuttui turvesuoksi on mahdollista että asuinpaikan alaraja tälläkin kohdalla on ollut alhaisemmalla. Asuinpaikan korkeudeksi voitaneen katsoa n. 76 m.

Asuinpaikalla tavattu keramiikka lienee nuorempaa varhaiskampakeramiikkaa.

Helsingissä 4. 12. 46.

A. Meinander

Veteli, Hautakedon asuinpaikka
 C. F. Meinander
 7.6.46
 1:100

VETELI HAUTA KETO

14303

14304

14305

VETELI HAUTAKETO

14306.

14307

14308

VETELI HAUTAKETO

14309.

14310.